

Poštnina
pavšalirana.

Uredništvo
in
upravnništvo
lista je
v Ljubljani
Breg št. 12.
Telefon 119.

AVTONOMIST

Glasilo „Združenja slovenskih avtonomistov“.

Izhaja vsako soboto.

Celoletna na-
ročnina 50.— D
mesečna 4.— „
Inozemstvo ce-
loletno 100 D.
Posamezne
številke se ra-
čunijo po D1—
Inserati
se računajo:
pol str. 560 D,
manjši soraz-
merno. — Pri
malih oglaših
beseda 50 p.

Kaj hočemo? Lastno zakonodajo na lastnih tleh vzrastlega sloven-
skega ljudstva!

Prispevek k zgodovini boja za avtonomijo Slovenije in federacijo države.

(Poroča Albin Prepeluh.)

Glasom časopisnih vesti, je imel v nedeljo dne 14. oktobra letos, g. minister n. r. in poslanec „Samostojne kmetijske stranke“ v Zapužah pri Št. Vidu nad Ljubljano shod, na katerem je med ostalim povedal tudi sledeče (po „Kmetijskem listu“):

Med drugim je povedal tudi tov. Pucelj, da mu je ob priliki nekega obiska v Belgradu povedal g. Albin Prepeluh, bivši poverjenik za socialno skrbstvo in izdajatelj „Avtonomista“ sledeče:

„Kot poverjenik za socialno politiko v narodni vladi je vedno zahteval, da se skliče deželni zbor, oz. pokrajinski zbor. To je zahteval na vsaki seji narodne vlade. V aprilu ali maju leta 1919, je prispela iz Beograda brzojavka Svetozarja Pribičevića, da se ima sklicati deželni zbor, oziroma pokrajinski zbor. Pribičević je zahteval sklicanje pokrajinskega zbora, da se zabrišejo nekdanje historične meje in da se omogoči vstop v zbor tudi štajerskim in koroškim zastopnikom. Brzojavka je neznano kam izginila. Tedaj je bil predsednik vlade dr. Janko Brejc. Klerikalci so se bali, da bi ne imeli v takem pokrajinskem zboru večine!“

Predno nadaljujem, moram g. Pucelja popraviti, ker njegovo pripovedovanje ni točno. Bilo je namreč takole: V prvi polovici junija letos sem se mudil po opravkih v Belgradu. Tiste dni je imel v parlamentu predsednik vlade, Nikola Pašić, svoj znani veliki govor, v katerem je odločno odklonil i federalizacijo države i pokrajinske avtonomije ter precej odkrito priznal, da je sicer leta 1918. kot srbski ministrski predsednik podpisal „Zapisnik konferencije države od 6. do 9. novembra v Ženevi“, toda vedoč, da s tem dane besede ne bo mogel držati. Ta Pašičev govor je tiste dni v vsem Belgradu

zapustil globok vtis, zlasti seveda med poslanci.

Na dan tega govora ali pa naslednjega dne — to se ne spominjam natanko — sem popoldne na Terazijah srečal g. Pucelja in začela sva politični razgovor. „No, kaj boste pa sedaj napravili avtonomisti, sedaj je konec!“ Radikalci ne bodo dali avtonomije, to je sedaj oča Pašić jasno povedal! Toraj smo imeli mi prav!“ — tako nekako je začel g. Pucelj. Odvrnil sem mu, da nas to ne straši, samo boj bo — žal — še srditejši in daljši kot se je mislilo. Opozoril sem g. Pucelja tudi na okolnost, da je to balkanizem, če kdo podpiše kakšno pogodbo, pri tem pa že drži figo v žepu — kakor pravimo Slovenci —, in da je to po evropskem kulturnem pojmovanju nekaj nezaslišanega. Tekom nadaljnjega razgovora — na ulici, (glej, sedaj gre mimo naju g. poslanec Stanovnik, kmalu za njim elegantni g. dr. Druškovič) — sem pripomnil, da Srbijanci leta 1919. še niso bili tako zelo centralistično orijentirani, kakor so danes. Slovenci da smo imeli tedaj avtonomno vlado in naše tedanje politične stranke da so celo pogodile, da se skliče slovenski deželni zbor. Pri tem se je g. Pucelj očividno na nekaj spomnil, sremenil je obraz in dejal približno: „Da, saj res! Stranke so tedaj imenovale svoje „deželne poslance“ in celo jaz sam sem bil med njimi — od demokratske stranke!“ Potem me je še vprašal, zakaj se tisti deželni zbor ni sklical? Odvrnil sem mu, da tega ne vem, spominjam pa se, da so me tedaj informirali, da notranji minister — bil je to Svetozar Pribičević — nima pomislekov proti nameravaniemu sklicanju slovenskega* dežel-

* Zakaj to besedo podčrtam, bo razvidno iz poznejših navedb.

nega zbora, zahteva le, naj se ne imenuje deželni ali slovenski zbor, ampak kako drugače, in da je to tudi deneširal v Ljubljano, ne vem, ali predsedstvo deželne vlade ali pa demokratskim zastopnikom v njej. To da se spominjam zlasti zaradi tega, ker sem se baš jaz prizadeval za sklicanje slovenskega deželnega zbora ter na vladnih sejah isto ponovno urgiral ter celo interpeliral. Na Puceljevo vprašanje, kdo je bil tedaj predsednik deželne vlade, sem odgovoril, da je bil predsednik g. dr. Brejc, podpredsednik pa g. dr. Žerjav.

V toliko moram popraviti pripovedovanje g. Pucelja na omenjenem shodu.

II.

Z ozirom na Puceljevo izjavo na shodu, je sedanji organ demokratske stranke, ljubljansko „Jutro“, prinesel neko zaključivo politično notico, ki je na v toliko važna, da stoji v njej stavek: „Mi lahko s svoje strani dodamo, da nam je Pribičevićeva namera, sklicati pokrajinski zbor, bila dobro znana.“

III.

Z ozirom na to in izjavo g. Pucelja, je priobčil g. dr. Brejc v nedeljo, dne 21. oktobra v „Slovencu“ članek „Samostojni Hektor“ v katerem je iznesel dva dokumenta glede tega vprašanja. Gospod dr. Brejc pravi tu: „Toda naj suha dejstva govore:

Tajništvo soc. dem. stranke je z dopisom od 12. februarja 1919 predsedstvo deželne vlade obvestilo, da je izvrševalni odbor te stranke v svoji seji od prejšnjega dne sklenil, da z ozirom na politični položaj jugoslov. soc. dem. stranka zahteva, da se takoj skliče državno viječ deželni zbor, predsedstvo deželne vlade pa da se naproša, to zahtevo na pristojno mesto v Belgradu sporočiti.

Ta dopis sem jaz v seji deželne vlade dne 17. febr. 1919 prečital in v razpravo dal. V debati, ki se je vršila v zvezi s tem predlogom, se je pokazala soglasna zahteva vseh strank, da se skliče pokrajinsko in državno veče. Resolucija JSDS se je

vzela z odobravanjem na znanje in se je sklenilo jo sporočiti kot soglasno željo vseh v vladi zastopanih strank ministrskemu predsedniku v Belgrad s prošnjo, naj se dovoli, da deželna vlada čimprej skliče pokrajinski zbor kot svoj posvetovalni in kontrolni organ. Pokrajinski zbor naj bi se sklical najkasneje do konca marca. Tako je sklenila deželna vlada dne 17. febr. 1919 pod mojim predsedstvom.

Izvršujoč ta soglasni sklep sem istega nemudoma sporočil ministrskemu predsedniku. Pismen (in ne brzojavni) odgovor, datiran od 9. marca 1919, sem prečital v seji deželne vlade od 17. marca 1919. in se glasi: „Predsedništvu zemaljske vlade v Ljubljani. S pozivom na izveštaj od 17. febr. t. g. br. 788 saopštava se, da se pre konstituante ne može sozvati pokrajinski zbor. To naravno, ne preči, da se stranke mogu sastajati na konferencije radi savjetovanja. 9. marca 1919 u Beogradu. Po naredbi predsednika ministarskog saveta šef kabineta.“

K temu pristavlja g. dr. Brejc: „S tem je bil deželni zbor pred konstituanto pokopan. Potolaženi smo bili, da ga bomo dobili po konstituenti, seveda, če si ga bomo v ustavi zasigurali.“

Če hoče sedaj g. Pucelj iz tega kovati politične cekine za sebe, je to politično nemoralno, zakaj vsi vemo, da je bil on sam pozneje član vlade, pod katere vodstvom se je izglasovala centralistična „Vidovdanska“ ustava, ki je izbrisala iz zemljevida Slovenice in Hrvate ter njih politično individualnost.

Na drugi plati pa po mojem mnenju to poglavje naše polpretekle politične zgodovine z navedbami g. dr. Brejca ni povsem izčrpano. Zato si dovoljujem ga nekoliko popolniti. (Dalje prihodnjič.)

**Naročajte in širite
„AVTONOMISTA!“**

LISTEK.

21

Kmečki punt.

Hrvaško napisal Avgust Senoa.

„Gospod Peter, tovariš moj! Kaj Vam je? Od Želina do Zagreba nisem čula od Vas niti besedice, sedaj pa hodite po sobi nem in zamišljen, kakor da tukaj ni Vašega sinka, niti Vaše žene. Kaj Vam je?“

„Gospa Barbara,“ je odgovoril ban, stopil k gospe in pogladil sinčka, „ne izprašuj me. Take skrbi niso za žensko glavo, za njih je treba železne, moške glave.“

„Seveda,“ je Barbara ljubeznivo nadaljevala, „tvoja žena ni vredna nič, je neumna, kaj ne? Toda uštel si se, moj gospod! Ti ne veš, kaj je ženska. Žensko srce ne more mirno utripati, če je možko čelo zasenčeno; žensko oko čita jasno v vaši duši, dasi ga ni sveti Duh razsvetlil.“

„In kaj čita tvoje oko?“ je vprašal ban Peter.

„Ali naj uganem?“

„Ugani, gospa banica!“ se je zasmel ban.

„Vi razmišljate, kakšen bo novi kralj Maks.“

„Nekaj že. In dalje?“

„In se jezite na Nikola Zrinjskega.“

„Ne govori mi o njem,“ jo je zlovoljno prekinil Peter in se naglo okrenil proti oknu.

„Vidite, da sem uganila,“ je rekla Barbara živahno; „da, vi se jezite na kneza Nikolo, ki

vam je vedno na poti. In po pravici. Ta oderuh, ta cigan vam zastruplja življenje. Ali vas ni goljufal? Za svojega sina Jurija je snubil vašo hčer Ano in zato ste mu dali madžarske gradove.“

„To je spletko njegove pokojne žene Katarine Frankopanke in moje pokojne Margaret Tahove, ki se je je naučila od njegove sestre, tete Jele — jaz pa sem potreboval denarja.“

„In kaj je prišlo iz te ženske spletke? Tvoja Anka je ostala na cedilu, Jurij je vzel nemško gospodično Arkovo, a tudi Nikola ti ni ničesar povrnil, ampak te celo zapletel v pravdo z Gregorjanci.“

„Pustiva to, Bara,“ je odvrnil ban, „to so stare skrbi, zaradi teh me ne boli glava, saj sem z Zrinjskim tudi poravnal.“

„Samo na jeziku, a ne v srcu,“ je ujedljivo pripomnila banica, „toda mene grizejo skrbi, mene, ker sem jaz z obema sinovima Petrom in Tomažem prikrajšana. Ali mi ni lakomni Nikola hotel odjesti tudi Cesargrada, ko si mi ga pred štirimi leti zapisal? Počakaj še kak mesec, da se bo Nikola oženil z gizdavo Čehinjo Evo Rosenbergovo, ki ima, kakor se pravi, praških grošev na mernike. Kako se bo šele takrat napihoval gospodar Ozlja! In ali te ne sovražijo Gregorjanci še vedno?“

„Res je,“ odvrne ban, „nikdar ne bom pozabil, da je knez Nikola osramotil moj rod. Bakačevo hčer, in mislim, da se naši dve rodbini ne bosta nikdar popolnoma sprijateljili, vendar pa sem dovolj močan, da pritisnem Gregorjance. Zaradi tega me ne grizejo nobene skrbi. Toda Nikola sovražim, ker mi hodi

povsodi na pot in se dela, kakor da nisem njegov ban. Bil je sam ban, pa se je tej časti odrekel, bil je kapetan kraljevine in se je ravno tako odrekel. Kralj Ferdinand se ga je bal. Ubil je Kacijanarja, pa se mu ni nič zgodilo; sami Turki so pravili kralju, da so ga podkupili. Jaz tega ne verjamem, upal pa sem pač, da mu bo kralj že zaradi suma odtegnil svojo milost, pa se mu vendar ni nič zgodilo, še celo Medžimurje je dobil. Pretečeni mesec je Ferdinand umrl; njegov sin je, kakor sem čul, pozval državni svet v Požun, da se pogovori zaradi pretečne turške nevarnosti. Ali je poklical mene, bana? Ni. Nikolo je poklical, zopet tega Nikolo, ki je „hraber, slaven in spoštovan.“ Ta človek dela in lenari: Skrije se na kak svoj grad, odbija časti, kljubuje kralju, pa zopet skoči po koncu, razsipava denar, tolče Turke in vse ga slavi. Nikola se obnaša proti kralju kakor dekle, ki se brani in pred ljubimcem skriva, samo da ga še bolj razdraži. Na poti mi je, pravim; zasenčuje me, toda ne morem mu nič, ker je junak, ker je mogočen, ker ima za seboj silno stranko. Zato ga sovražim.“

„Ali pa se ta stranka ne da razbiti?“ je vprašala Barbara.

„Težko, mogoče? Poskusil bom!“

„Kako?“ je vprašala banica radovedno.

„Nikola se je na smrt sprl s svojim svakom Tahom. Tahi ima tukaj mnogo pristašev, ima prijatelje na kraljevem dvoru; stopil bo na mojo stran in mi pomagal. Zaradi njega sem tudi prišel — —“

(Dalje prih.)

Krst.

Ljubljansko „Jutro“, ki mu gotovo noben pošten človek ne more očitati prevratnosti, poroča v nedeljo, dne 21. oktobra zelo natančno, kako bo, oziroma kako je že bil krščen prestolonaslednik kraljevine SHS. Mi objavljamo „Jutrovo“ poročilo v celoti in neizpremenjeno v besedilu, samo nekatere stvari smo podčrtali.

„Jutro“ poroča:

Z največjo svečanostjo se vrši danes ob 11. dopoldne v kapeli kraljevskega dvora krst našega prestolonaslednika. Prisostvujejo mu kraljevski stariši, ded in babica romunska kraljica, vsa rodbina doma Karagjorgjevičevega **izvzemši princa Gjorgja, ki je iz zdravstvenih razlogov odšel v Pariz**, grški dvor, posebni odposlanci prijateljskih držav, vsi ministri, predsedništvo parlamenta, vsi diplomati, poveljniki naše vojske in drugi odličniki. Boter našemu prestolonasledniku je angleški kralj, katerega zastopa njegov sin princ York s soprogo vojvodinjo Yorško.

Beograd je že od včeraj, ko so prihajali visoki gostje, ves v zastavah. Danes na vse zgodaj jutraj se razporedi po Terazijah **vojska z godbami na čelu. Artiljerija** je na Kalimegdanu postavila **topove**, ki bodo **zagrmeli** v trenutku, ko dobi bodoči kralj Jugoslavije svoje ime. Spodaj na Savi in Donavi so zbrani naši **monitorji** vsi v zastavah. Poleg njih je vsidran angleški Glooworm ter **podonavska flotilja** kraljevine Rumunije. Vse ladje so krasno okinčane. Tudi ž njih bodo ob 11. **grmeli topovi**.

V parku med obema palačama kraljevskega gradu, med „novim“ dvorom (kjer stanuje kraljevska rodbina) in „starim“ dvorom, kjer se nahaja kapela in velika avdijska dvorana, je postavljena **kraljevska garda** z godbo.

Točno pet minut pred enajsto uro se podasta kralj in kraljica na čelu vseh gostov iz novega v stari dvorec. **Ob 11. pripelje za njimi kraljeva galakocija do jiljo**, ki drži v naročju malega prestolonaslednika. Godba **kraljevske garde** zaigra državno himno in **vse vojaštvo** odda čast **svojemu bodočemu vrhovnemu poveljniku**. Na stopnišču starega dvora sprejmejo kraljevske dete **vojvoda Stepan Stepanović, komandant mornarice admiral Prica ter invalid polkovnik Aleksander Maralić**. Invalid vzame dete v svoje naročje in **spremljan od obeh predstavnikov naše oborožene sile na kopnem in na morju** ga ponese do vrat kapelice,

kjer ga vzameta babica kraljica Marija romunska in kum vojvoda York ter neseta pred oltar medtem ko poje cerkveni zbor „Spasi gospodi ljudi Tvoja...“

Ceremonijo krsta vrši pravoslavni patrijarh Dimitrije ob asistenci štirih metropolitov ter beograjskega in dvorskega župnika. Romunska kraljica in teta velika kneginja Jelena razvijeta dete, ki ga vzame kum vojvoda York, kateri na vprašanje patrijarha izreče ime, na katero naj bo dete krščeno. Patrijarh pomazili krščenca s sv. oljem ter ga trikrat potopi v krstno banjo, govoreč: „Kreštajetsja rab Božji... u ime oca i sina i svetoga duha, amin.“ V tem trenutku **zaigrajo vojaške godbe** pred dvorom državno himno, **topovi zagrmijo**. Po krstu vzame dete v svoje roke zopet romunska kraljica, patrijarh položi nanj „krstnico“ ter blagoslovi zlato verižico, ki jo babica obesi detetu okoli vratu. Nato otroka zopet oblečejo, kum ga vzame v naročje ter v spremstvu duhovništva ponese okrog oltarja. Po zaključnem blagoslovu je krstna ceremonija končana.

Sledi prva svečana molitev za prestolonaslednika. Kralj oče vzame svojega sina na roke, poleg njega stopi kraljica mati. Prvi dijakon zapoje k Bogu, da podeli kralju, kraljici, prestolonasledniku in njegovemu kumu milost, mir, modrost in spas, iz zboru pa zadonijo svečani akordi „Mnogaja ljeta“, katerim sledi Bože pravde, Lepa naša domovina in Naprej zastava slave.

Kralj pristopi **vojvodi Stepanoviću ter mu položi kraljevića v naročje**. Zastopniki vojske odnesejo dete na voz, ki se vrne med sviranjem državne himne v novi dvor.

Medtem je patrijarh čestital kralju in kraljici, ki skupaj z romunskim kraljem in kraljico, botrom vojvodo Yorškim in dvorskim župnikom podpiseta akt o izvršenem krstu.

V istem redu se nato vrnejo gosti v novi dvor.

Ob 13. je v starem dvoru gala-dejeuner. Ob 20. se vrši intimen rodbinski diner, ob 23. pa galakonzert v veliki avdijski dvorani starega dvora.

Glavna stvar so torej generali, topovi, monitorji... Kakor da v svetih knjigah ne bi bile zapisane besede: Kdor z mečem okoli hodi itd.

Izmed vseh ljudi v Beogradu se nam zdi še najpametnejši princ Jurij. Ta je — odšel.

Kaj je govoril Radić v „Balkanskem komiteju“ v Londonu?

Štefan Radić postaja sedanjí belgrajski vladi neprijeten. Zakaj, to bo vsak razvidel, ako prečita njegovo 20. pismo iz Londona, ki se glasi takole:

„Hrvaško vprašanje in hrvaški problem“ — ta naslov sem dal svojemu predavanju, ki sem ga imel 10. oktobra v „Balkanskem komiteju“ na njegovi prvi seji po letnih počitnicah v neki dvorani westminstra, poleg parlamenta.

Častni tajnik — a to pot i predsedovatelj — Sir Edward Boyle je prišel pome v stan z avtom. Seja se je začela ob 4. uri. Po prečitani in odobrenju zapisnika zadnje seje, prebral je Sir Boyle z povzdignjenim glasom sklep, ki ga je „Balkanski komitej“ napravil pred letom dni o nesposobnosti in nasilnosti belgrajskega centralizma in o absolutni potrebi federalizma za rešitev Jugoslavije in ohranitev evropskega miru.

Potem me je pristrčno pozdravil in mi dal besedo. Ko sem vstal, so me udeleženci pozdravili živahno, za Angleže uprav z burnim ploskanjem.

Govoril sem najprej dve—tri trenutke francosko, potem četrte ure angleško in končno zopet kakih 10 minut fancosko.“ — Po angleško je Radić dobesedno govoril sledeče:

„Hrvaško vprašanje obstoji v pravičnem sporazumu med Hrvaško in Srbijo. Takšen sporazum je danes

nemogoč, ker današnja srbska vlada ne priznava ne hrvaške naodnosti ne hrvaške politične individualnosti. Poleg tega je današnja srbska vlada ukinila i hrvaški sabor i hrvaško vlado, ki je bila odgovorna edinole temu saboru; ukinila je pravtako vse hrvaške politične uredbe, posebno še avtonomijo občin in županij. Še več — **srbska vlada je z enostavno naredbo zaplenila hrvaško državno imovino, kakor gozde, rudnike in javne zgradbe**. Ona je pograbila in odnesla v Beograd vse hrvaške zaklade, ki so v predvojni vrednosti znašali 250 milijonov kron v zlatu.“ Od vsega je najslabše to, da pod danjo srbsko vlado ni hrvaškega avtonomnega šolstva, ni hrvaškega neodvisnega šolstva in vsakdo od nas Hrvatov čuti, da nam je zaplenjena tudi naša hrvaška duša.

To je bilo storjeno in se še vedno dela v imenu takozvanega narodnega edinstva Hrvatov, Srbov in Slovencev. Res je to edinstvo zavzelo večji del hrvaške književnosti kot težnja za edinstvom vseh južnih Slovanov, — Slovencev, Hrvatov, Srbov in Bolgarov, a obenem kot še širša težnja za popolno kulturno vzajemnost vseh slovanskih narodov. Ali v današnjem belgrajskem edinstvu ni najmanjše sledi ne jugoslo-

* Kakor v Sloveniji!

vanske zajednice ne vseslovanske vzajemnosti.

In zato je od posebne važnosti, da se je na Hrvaškem dogodilo tole:

V teh petih povojnih letih je hrvaško politično mišljenje krenilo za povsem drugim pravcem, ker mi Hrvati vidimo, da to današnje edinstvo ne gre za ničemur drugim kot da se s silo ustvari Velika Srbija. To novo politično mišljenje teži po novi ideji prave človečnosti in se kaže v močnem mirnem pokretu, a deluje s praktičnim političnim programom nevturalne miroljubne kmečke republike Hrvaške.

Tako postaja hrvaško vprašanje hrvaški problem. Kot problem hrvaški pacifistični (miroljubni) pokret znači opozicijo enega celega naroda proti divjaškemu militarizmu male skupine srbskih politikov in častnikov, ki danes razpolagajo s 300.000 vojaki in neprestano zahtevajo dva do tri milijone vojakov. Gledajoč vse to, sodi vsaki Hrvat takole: Ako hočejo Srbi z vso silo imeti 300.000 vojakov v mirnem času in se pripravljajo, da v vojni dvignejo armada na dva do tri milijone ljudi, kaj naj potem delajo mnogo večji in bogatejši narodi? Ti narodi morajo potem imeti dva do tri milijone vojakov v mirnem času, a za pokolj jih bodo spravili na noge 20 do 30 milijonov.

In glej, vsak hrvaški otrok dobro ve, da pod takšno militaristično vlado ni mogoče ničesar popraviti in ničesar obnoviti in da se ne more v ničemer napredovati, temveč ravno narobe, da se tako vračamo v vse strahote barbarstva.

Zato mi hrvaški pacifisti zahtevamo nevturalizacijo vzhodne obale Jadrana namesto večnih preprirov in trzavic z Italijo ter odprte meje za svobodno trgovino z Madžarsko in Avstrijo namesto dosedanje carinske politike po turškem sistemu.

Očitno je, da na ta način hrvaški interesi postajajo interesi Evrope in da hrvaško notranje politično vprašanje postaja mednarodni problem evropskega miru in blagostanja.

Mi hrvaški pacifisti, čeprav smo številnejši in močnejši od srbskih militaristov, nikakor nečemo revolucije ter delujemo samo z zakonitimi sredstvi. Za splošne parlamentarne volitve smo zelo dobro pripravljeni, da vsako nasilje proti svobodi volitev in glasovanja preprečimo s takšno organizacijo, ki je dorasla tudi najtežji situaciji.

Ves hrvaški teritorij, h katere mu prištevamo naravno tudi Dalmacijo, ima okoli 22 tisočev kvadratnih milj ter blizu tri in pol milijona prebivalstva. Tu ni računana Bosna s Hercegovino in hrvaške županije v južnem delu bivše Ogrske. Od teh 3 in pol milijona ima Hrvaška 3 milijone prebivalcev.

Z gospodarskega, kulturnega, finančnega gledišča smo Hrvati daleč pred Srbi. Zato je nepojmljivo, da zapadne velesile morejo trpeti ali celo podpirati sedanje tlačenje Hrvatov.

Politična organizacija Hrvatov pod imenom „Hrvaške republikanske seljačke stranke“ ima danes vse hrvaške mandate ter je pri volitvah 1923 l. dobila 80% vseh hrvaških glasov in to v celoti 480 tisoč.

Hrvaški poslanci ne prihajajo v belgrajski parlament zato, ker bi že s svojo prisotnostjo priznali novo stanje ustvarjeno proti jasni in odločni volji celokupnega hrvaškega

naroda. Nemogoče je torej, da bi prišli vsi v Beograd. Toda more se razpravljati o tem, da del hrvaškega državnega sabora z enakim številom srbskih delegatov, pride na skupni dogovor, toda poprej morajo Srbi priznati hrvaški sabor, hrvaško vlado in vse hrvaške politične uredbe, a vse to mora biti tudi v praksi obnovljeno.

Pravični in trajni sporazum med Hrvati in Srbi odvisi od tega, kako se Srbi obnašajo v Macedoniji, Crngori, v Bosni in Hercegovini in v kraljih bivše južne Ogrske. Dokler se povsem ne spremeni sedanjí sistem pokoljev in nasilja, mi Hrvati s srbskimi vladodržci ne moremo niti razpravljati niti razgovarjati.

Pri bodočih volitvah bo naš hrvaški nacifistični pokret dobil gotovo 160—180 zastopnikov od 313. Mi jih imamo že sedaj 113 skupno s Slovenci in Bosanci. In baš zaradi tega mnogi srbski politiki delajo na tem, da se odrežejo nekatere najbolj čiste hrvaške županije in se prepuste njih usodi. Pri tem računajo s tem, da si bosta te županije takoj razdelili Italija in Madžarska.

Mi Hrvati se ne bojimo takšne amputacije, temveč si jo nasprotno želimo, ker bi v tem slučaju imeli priliko, da s svojimi deli pokažemo vso svojo sposobnost za državno samostojnost in pravo miroljubnost napram vsem sosedom.

Potem je Radić govoril še francosko.

Po predavanju je bilo nanj stavljeno deset vprašanj.

„Prvič: Kakšna bo situacija pri bodočih volitvah?“

„Drugič: Ali je še kaj srbskih politikov, ki bi bili za iskreni sporazum?“

„Tretjič: Ali bi se Hrvati zadovoljili s federalizmom in ali ni zanj že prekasno?“

„Četrtič: Kako bi se to praktično izvedlo, da ostane hrvaška pacifistična republika v skupnih mejah s kraljevino Srbijo.“

„Peti: Ali tudi Srbi iz bivše morarrije smatrajo današnji belgrajski sistem v resnici za slaberega od bivšega avstro-ogrškega?“

„Šestič: Kako dolgo ostane Hrvaška še mirna in kaj bi storili Hrvati, ako bi v resnici v Macedoniji nastala revolucija?“ — Radić piše dalje:

„Izreden utis je napravilo, ko sem v enem svojih odgovorov naglasil, da mi Hrvati od nobene vlade in nobenega naroda ne prosimo, ne pričakujemo in ne potrebujemo nikakršne vojaške ali finančne pomoči in strogo vzeto niti diplomatske. Mi želimo doseči — in zato sem prišel v London — da se tudi v mednarodnih odnosih divjaška vlada smatra za divjaško, nečloveško za nečloveško in nasilna za nasilno in da javno mnenje vsaj najbolj prosvetljenih narodov bolj spoštuje, bolj posluša in bolj uvaža enodušno, mirno in odločno voljo celega naroda, kot pa besnost ene militaristične bande, ki ima puškino kopito za Boga, a bajonete za Mater božjo.“

Po predavanju je bila sprejeta resolucija, ki obsoja belgrajski centralizem zaradi njegove nečlovečnosti in izreka najiskreneje simpatije hrvaškemu narodu v njegovi zakoniti in miroljubni borbi.

Pa Slovenci?

Dva sveta.

Naj najprej povemo, kaj poroča—jo razni listi.

Pariški list „Intransigeant“ poroča, da sta se češki minister vnanjih zadev dr. Beneš in francoski ministrski predsednik Poincare dogovorila, da bo Francija posodila državam male antante, (t. j. Čehom, Rumunom, Poljakom in kraljevini SHS) 1200 milijonov frankov. Poljaki so 400 milijonov že dobili, ostalih 800 milijonov bodo pa razdelili na ostale tri države tako, da bo dobila Jugoslavija 300 milijonov, Čehi in Rumuni pa 500 milijonov. Tega denarja pa Francija ne bo izplačala v gotovini,

ampak bo dala omenjenim državam za te zneske orožje in municijo.“

„Agence Havas“, uradna pariška časniarska agencija, pa poroča: „Pri vojaških vajah v Chalons-u (reči: Salon-u), katerim sta prisostvovala tudi predsednik francoske republike Millerand in predsednik češke republike Masaryk, je govoril francoski maršal Foch o politično-vojaškem položaju v Evropi. Na koncu svojih izvajanj je dejal: Češka država je osvobodjena, toda oni, ki so Čehi še nedavno zatirali, Čehi še danes ogrožajo. Češka se bo čutila varno lahko šele takrat, ko se bo nahajala

jala v stalnem obrambnem stanju, opirajoč se na zapadno-evropske države (t. j. na Francijo)."

*

Francozi bodo torej napravili oziroma so že napravili v Evropi zvezo držav, ki se opira v prvi vrsti na **oboroženo moč**. Ta oborožena moč bo služila v prvi vrsti seveda **francoskim interesom**, kajti taki bedaki Francozi niso, da bodo oboroževali države, ki se ne bi hotele pokoriti njihovega vodstvu.

Tako mimogrede bi človek seveda mislil, da bodo Francozi svoje zaveznike podprli s „posojilom“ pod ugodnimi pogoji, ker človeški „materijal“ je menda tudi nekaj vreden. Ampak kot pametni trgovci bodo zahtevali lepe obresti za ta kapital in tako bodo napravili sijajno kupčijo: Države, ki jim bodo pomagale braniti njihove interese, bodo postavile na noge milijonske armade, potrebno orožje bodo pa same drago plačale! Med temi pametnimi državami se nahaja tudi naša...

Imeli bomo torej v doglednem času v Evropi velik blok držav, vladanih **centralistično in vojaško**.

Na drugi strani pa se dviga nasproten blok. Tu je v prvi vrsti **Rusija**. Rusija je federalistična država, kjer vsak lahko pove, kaj hoče imeti, in to tudi dobi — brez vojskovanja. Tudi Nemčija se oprošča centralističnih okov in se **federalizira**. O Angliji in o Ameriki pa itak vemo, da sta to dve najmočnejši **federalistični državi**, kjer ljudje vsak militarizem naravnost sovražijo.

*

Tako si stojita nasproti **centralistična kasarna in federalistična miroljubnost**. Ali more še kdo dvomiti, na čegavi strani bo končna zmaga?

*

Kadar gre pri nas za **kulturne ustanove**, nam vedno pravijo: Nema pare!

Kadar pa gre za **nove topove**, imajo več denarja kot vrag toče!

Ali je to prav? Kaj smo mi pravzaprav: Ali smo kulturna država, ali smo kasarna za evropske kapitaliste?

Slovenski delavci — ali razumete?

„Glas Svobode“, glasilo Nezavisne Delavske Stranke“, poroča:

Zastopnik sovjetske Rusije v Pragi, Jurjenjev je dal praški „Tribuni“ sledeče izjave o sovjetski federalistični republiki:

„Caristična Rusija je tlačila vse narodnosti in vse narodnostne manjšine. Ona je bila **centralistična država in sistem nasilnega centralizma je povzročil gibanje in reakcijo naroda**. Oktoberska revolucija je dala vsakemu narodu pravico do obstoja in razvoja, in vredno je omeniti, da je nastala popolna svoboda kulturnega ustvarjanja, svoboda šolskega pouka, sodišča in administrativnega dela v narodnem jeziku. To je imelo za posledice mirne in delavne tendence med vsemi narodi. Vsi narodi so spoznali, da skupno življenje v sklopu svobodne zveze zagotavlja vsakemu od njih popolno svobodo razvoja in jamči tudi večjo notranjo konsolidacijo in večjo moč napram inozemstvu. Zunanja politika enotne sovjetske zveze je tudi enotna, pri čemer se seveda ščiti interese vsake poedine zvezne republike.

Nekje v inozemstvu se misli, da je stvarjenje sovjetske federalistične republike samo formalnost. Tako mišljenje izvira iz nerazumevanja ali zlobnih namenov. **Vsaka zvezna republika čuva svojo svobodo in ima pravico izstopiti iz Saveza**. Rusija ne bo požrla saveza, niti ne bo savez požrl Rusije, ki ji je v savezu zagotovljeno mesto, ki odgovarja njenim materijalnim in kulturnim potrebam.“

V predzadnji številki „Avtonomista“ smo omenili, da se je tudi bivši komunistični poslanec dr. Sima Markovič v svoji najnovejši knjigi izjavil za avtonomijo oziroma za njeno najširšo obliko, ki je dana s **federalizmom**.

Vse to nam dokazuje, da so tudi naši komunisti, ki so se nekaj bolj zavzemali za neko megleno in zelo po centralizmu dišečo „samoodločbo“ kakor za federativno republiko, začeli uvidevati, da se tudi v **socialnem** oziru ne da vladati centralistično, ampak da je treba tudi v delavskem razredu razločevati posebne zahteve raznih pokrajin, ker so gospodarske razmere in vsled tega tudi razmere delavstva v posameznih pokrajinah različne. Iz česar sledi, da tudi delavska internacionala **ne sme in ne more biti organizirana centralistično**, kakor kakšna kasarna, ampak **federalistično**, to je tako, da **vsaka skupina v vsaki pokrajini pride do svoje polne veeljave**, kar seveda ne izključuje, da se te skupine v skupnih svojih zahtevah in zadevah ne bi mednarodno podpirale. Mednarodna solidarnost pa še ne zahteva centralistične komande.

Kdor bere stare številke „Avtonomista“, bo našel v njem to misel že na več mestih izraženo. Nas bi le veselilo, če bi tudi slovensko delavstvo to misel upoštevalo in se zavdalo, da **tvori tudi slovensko delavstvo svojo lastno skupino**, ki se naj vodi samo sebe.

Dnevne vesti.

Pripovedke. V starih časih se je rodil v Egiptu človek, tako kakor vsak drugi. Ko je zagledal mladi Egipčan luč sveta, je zakričal kakor vsak drug človek. Potem je pil mleko kakor vsak drug človek. Ko je dorastel, je jedel in pil kakor vsak drug človek. Tudi svoje naravne potrebe je opravljal kakor vsak drug človek. V vojskinem času je bil navadno rajše zadaj, kakor tudi mnogo drugih ljudi. V mirnih časih je nadaljeval svoje življenje oziroma pospeševal svojo smrt — kakor vsak drug človek. Tudi oženil se je, ker ni bil nič pametnejši od drugih ljudi. Ko se je pa naveličal živeti, je umrl — kakor vsak drug človek. Vse to so videli vsi ljudje. Po smrti so pa še učeni zdravniki razdejali njegovo truplo in povedali javno vsem ljudem, da obstoji truplo tega človeka ravno tako iz kosti, kit in mišic kakor truplo vsakega drugega človeka. Ljudje pa tega niso hoteli verjeti in egiptovske narodne dame so glasno protestirale. Njihov protest velja še dandanes.

Za avtonomijo Slovkov se zavzema tudi „Čech“, glasilo čeških katolikov, ki proglašajo Slovake za ravno tako samostojen narod kakor

so Rusi ali Poljaki. S svojim sodelovanjem za ustanovitev čehoslovaške države so si Slovaki pridobili pravico do samostojnosti v kulturnem, političnem in jezikovnem oziru. List citira tudi besede nekaterih pogodb, v katerih je bila Slovakom avtonomija obljubljena, n. pr. pogodbo sklenjeno v Moskvi 10. maja l. 1915. Tu stoji: „Za samoposebi umeven političen princip smatramo, da bo obstojal v bodoči čehoslovaški državi poleg skupnega parlamenta za skupne zadeve tudi poseben državni zbor za Slovaško, tako da bo Slovaška politično in jezikovno neodvisna.“ Clevelandska pogodba z dne 17. oktobra l. 1915 govori o federativni združitvi Češke in Slovaške, v Pittsburgu sklenjena in od Masaryka že kot predsednika podpisana pogodba pa pravi, da bo Slovaška imela „svojo upravo, svoj parlament in lastno sodišča in proglašajo slovaški jezik kot uradni jezik v celokupni slovaški upravi.“

Avstrijska vojaška prisega. Ko smo služili pri vojakihi še mi, stari „fetrainariji“, smo morali priseči, da bomo cesarju zvesti na kopnem in na morju. Ko so pa iznašli letala, so generali besedilo priseg hitro izpreme-

nili in iz strahu, da ne bi kdo „odfrčal“ v Ameriko, so prisegi pridejali, da je treba biti cesarju zvest na kopnem, na morju in v zraku. Sedaj pa preberite „Jutrovo“ poročilo o svečanostih v Beogradu. Ali najdete tam le z eno besedo omenjene **letalce in zrak**?

Novo društvo. V Ljubljani name-ravajo ustanoviti prvo jugoslovansko veteransko društvo „Kronprinz Rudolf“.

V dobi demokratije. Listi poročajo, da je izdal na dan prestolonaslednikovega krsta vojni minister general Pešič sledeče vojaško povelje: „Junaki! Nj. Vel. kralj Aleksander I. naš vrhovni poveljnik, je izrazil visoko željo, da se Nj. Vis. prestolonaslednik Peter uvrsti v vrste naše hrabre vojske. Izvršujoč visoko željo Nj. Vel. kralja odreja, da se Nj. Vis. prestolonaslednik Peter vpiše v V. četo II. bataljona 6. pešpolka. — Kralj Aleksander.“

V znamenju znamenj. Kdor počasi hodi po mestnih ulicah in ogleduje razne ljudi, ki mu prihajajo nasproti, vidi, da nosi danes skoro vsak človek v zgornji gumbnici ali pa na levi strani suknje zgoraj kakšen znak. So znaki, ki so podobni srebrnim, so znaki, ki so podobni zlatim, eni so okrogli, drugi špičasti, tretji oglati in rogljati in tako naprej. Nekaj ljudi pa človek še vendar sreča brez takih znakov, kar dokazuje, da pamet še ni izumrla v vseh glavah.

Zakaj propada Nemčija? Nemčija je postala po zmagoviti vojni nad Francozi l. 1871. ena najmočnejših držav na svetu. Bismarck, „železni“ kancler, kakor so ga imenovali, je zvaril „enotno“ nemško državo v resnici pod **pruskim** vodstvom (hegemonijo), toda **na videz** ji je dal **federalistično** obliko (obliko zvezne države). Da pa Nemčija ni bila nikdar v resnici, **namreč v čuvstvanju ljudstva**, „enotna“ in „edinstvena“ država, potrjujejo dogodki zadnjih dni, ko se posamezni zgodovinski deli države kar drug za drugim dvigajo proti centralistični komandi iz Berlina. **Kakor po celem svetu, tako se dviga tudi v Nemčiji federalistična misel.** To je spoznal tudi predsednik češke republike Masaryk, ki je dejal o razmerah v Nemčiji: „**Nemška kultura tako zelo druž** Nemce, da na razpad nemške države ne verjamem. V bojih, v katerih se sedaj zvija Nemčija, vidim le odgovor na pretirani centralizem, ki se je opiral in se še opira na prevlado in nadmoč Prusije.“ — Mi smo v predzadnji številki „Avtonomista“, v članku „Zmagovita misel“, povedali z drugimi besedami isto, kar je sedaj povedal Masaryk, ki uživa kot učejak in politik svetovno ime. „Slovenski Narod“ in „Jutro“ seveda teh Masarykovih besed nista in tudi ne bosta objavila.

Zakaj se Kristus ni rodil l. 1923? Ker je vsegaveden. Če bi se bil rodil l. 1923., bi bile čisto gotovo betlehemske narodne dame prodajale razglednice z njegovo sliko po vseh jeruzalemskih kavarnah. V trdnem prepričanju pa, da nobeno kolo sestara ne preživi skoro dva tisoč let, je dan svojega rojstva raje predstavil med prvo leto pred in prvo leto po svojem rojstvu.

Kakor pri nas. Zadnjič enkrat smo objavili slučaj, da na ljubljanski pošti svoje uradne dolžnosti ne vrši le poštno osobje, ampak tudi policija, ki odpira pošne pošiljke. Tako se ne godi le pri nas, ampak tudi v Srbiji, v deželi demokratije in svobode. Belgrajski list „Republika“ namreč poroča, da neki njen somišljenik v ljubljanskem okraju že dalje časa prejema **odprta** pisma, čeprav jamči čl. 17. ustave pisemsko tajnost in čeprav določa § 283. srbskega „kri-vičnega“ (= kazenskega) zakona za protipostavno odpiranje pisem denarno kazeno do 1000 dinarjev oziroma zapor do 6 mesecev.

Kdo je kriv? V Mariboru izhaja list v nemškem jeziku „Marburger Zeitung“. Pravijo, da imajo ta list v rokah demokratije, torej ljudje, ki so nekdanj silno zabavljali čez Radiča. Dne 18. oktobra pa smo našli v uvodniku „Marburger Zeitung“ tale stavek: „**Glavni krivec (državne krize)**

je Nikola Pašič, in ne Štefan Radič. Če bi se bila država ustanavljala v dobri nameri ustvariti nekaj velikega, bi bil Radič krenil na druga pota...“ To je tudi popolnoma točno. Če bi bili naši centralisti vladali od vsega početka **pošteno** in uredili državno upravo vsaj tako, kakor je bila urejena v Avstriji, se nihče ne bi bil posebno spodtikal nad centralizmom, ker ne bi bil nikogar tiščal. Človek ne vrže proč dobrega čevlja, ki ga lahko nosi, vrže pa proč tak čevlj, ki ga tišči in žuli.

Kako bo takrat? Namreč takrat, ko bodo pomrli vsi ljudje, ki so bili rojeni v dobi pred l. 1919. Takrat bodo živeli v kraljevini SHS oziroma v velikem balkanskem carstvu od Hamburga do Bagdada samo ljudje, katerim za vruga nihče ne bo mogel očitati ne „avstrijskantsva“ ne „habsburžanstva“, ne „narodnega izdajalstva“, ne „srbofobstva“, sploh nič ne! Ali bo takrat življenje dolgočasno! Kaj bodo počeli takrat ljubljanski časopisi?

Velika afera. V nekem belgrajskem hotelu je nedavno zastrupil neki francoski kapetan (če je res kapetan in Francoz) nekega švicarskega trgovca. Eni pravijo, da zaradi ljubosumnosti, drugi zopet navajajo druge vzroke. Policija išče in išče, pa nič pravega ne najde. Eno dobro so pa znašli Belgrajčani, ki pravijo, da je to prva in edina „afera“, pri kateri ni udeležen Rade Pašič.

Kaj je naši državi najbolj potrebno? Brez dvoma plemstvo. To je potrebno prvič za dvor, ker to vendar ne gre, da se tam šopirijo sami umazani plebejci. Dalje je plemstvo potrebno za modne trgovine, ker toliko in tako dragih klobukov, kikelj itd. te vrste trgovine nikdar niso prodale kakor v dobi grofov, baronov in edelfonov. Potem je plemstvo potrebno za časopise (rubrika „Hof und Personalmeldungen der „Neuen Freien Presse“), za konjske dirke in za pasje zbirke. Upamo, da se bo vendar kje našel kakšen poslanec, ki bo stavil v parlamentu primeren predlog.

Najboljši premog, drva in oglje
kupite najcenejše pri
Družbi Ilirija, Ljubljana, Kralja Petra trg 8.
Telefon 220.

Cirilica. Ne zamerite g. urednik, da Vam povem, kako mislimo mi kmetje o cirilici. V našem okraju, in kakor slišim, tudi drugod smo zelo zoper cirilico, ker mislimo, da je popolnoma nepotrebna in krivična. Zato nismo voljni tudi šolskih srbskih knjig kupovati. Če bomo pa že prisiljeni, se naši otroci vseeno ne bodo učili, pa naj imajo v srbsčini 5 ali 6. Zakaj je cirilica nepotrebna? V stari Avstriji se nam in našim otrokom ni bilo treba mučiti z nemščino, četudi je nas na vseh straneh precej pritiskala. Pa nemški jezik govori 70 milijonov, je svetovni jezik, jezik zelo kulturnih držav. Koliko ljudi pa govori srbski jezik in kam prideš ž njim? Kamor prideš s srbsčino, prideš tudi s slovenščino in še dalje. Po cirilsko pisati zna komaj 1 milijon Srbov, drugi ne znajo ne pisati ne brati, nekaterim rabi palec za pero. Saj nam povedo naši vojaki, ki služijo tam doli, kako je. S cirilico ne moreš niti enega pisma poslati pisanega iz drugih držav, naši Slovenci pa pišejo po slovensko iz Nemškega, iz Amerike in drugod. Zato je vsiljevanje cirilice popolnoma nepotrebno in samo muka za naše otroke in nepotrebni stroški. Saj so že rekli, da bodo opustili cirilico in začeli z našimi črkami. Naši otroci ne bodo znali pisati ne po naše ne po srbsko. Mislimo na tudi, da to ni pravično. Koliko slovenskih knjig rabijo pa po srbskih šolah. In če je slovenski jezik vsaj toliko vreden kakor srbski, kakor smo videli, zakaj ga ne vpeljejo tudi v vse srbske šole? Kje je potem enakopravnost? Ali pa menda mislijo, da se bomo Slovenci kedaj posrbili. Ni mogoče, ker smo bolj izobraženi kakor Srbi — je proti naruri postaviti. Če so Srbi pametni, naj svojo cirilico kar lepo spravijo v kot, kakor naj tudi

svoje ljudi doma obdržijo, Slovence pa pustijo pri miru v svoji deželi, pa si bomo prijatelji. Za take „brate“, ki nas na vseh straneh samo gulijo, pa ne maramo. — Pesestnik iz Gornje Dolenjske.

Čevlji z znamko „Peko“ domačih tovarov Peter Kozina & Ko. so priznani najboljši in najcenejši. — Dobite jih povsod. Glavna zaloga: Ljubljana, Breg št. 20, na drobno Aleksandrova cesta št. 1.

Gospodarstvo.

Odgovor na vprašanje.

Čl. 123. načrta proračunskega zakona pooblašča ministra za trgovino in industrijo, da sme edino on dati odobritve za ustanovitev obrtnih in tovarniških podjetij. Konkretno povedano pomenja to določilo, da bo poslej **srbski** minister odločal v tem, ali sme naš **slovenski** človek začeti obrt in tovarno ali ne.

Nas ta naredba ne preseneča. Kakor nas tudi ne bo presenetila naredba, da sme srbski minister po svojem prostem prevdanku ukinjati in prepovedovati industrijo v slovenskih zemljah in ki bo kot logična in nujna posledica zgorajšnjega zakona predložena skupščini morda že prihodnje leto...

Opozarjali smo že, in ne samo enkrat, da načeluje v belgrajskem trgovinskem ministrstvu že štiri leta, torej pod demokrati in radikalci, neki Savić, ki sicer o narodnem gospodarstvu ničesar ne razume, ki se je pa usposobil pri vsaki srbski vladi z geslom: „Industrija se mora preseliti iz Slovenije v Srbijo!“

Naša industrija se mora torej uničiti. Obenem se mora pa tudi gledati, da se Slovincem in Hrvatom tudi sicer čim največ mogoče škoduje. Odtod zamenjava dinarja za

krono v dejanskem razmerju 1:5, zato veljajo srbska državna posojila in jih moramo plačevati tudi mi, zato pa seveda avstrijska državna posojila ne veljajo, čeprav ve vsak, da naše sirote in drugi teh posojil niso prostovoljno podpisovali in da se je del teh posojil tudi plodonosno naložil v javne zgradbe, železnice in podobno, katerih donos pa naši ljubi bratje seveda neženirano bašejo v svoje malhe.

Nekam obsoleten se torej zdi dr. Windischerjev članek v „Slovenskem Narodu“: „Kam, gospod gre naša pot?“ in odgovor na to vprašanje je dobil dr. Windischer iz našega lista, še predno ga je stavil. Naša pot gre pri sedanjih jugoslovanskih gospodarskih politikah k popolnemu uničenju ne samo slovenske industrije, ampak celo našega skromnega poljedelskega gospodarstva. Naša pot gre nujno v popolno obubožanje slovenskega ljudstva in naša pot gre, ker tudi v Jugoslaviji ne more živeti človek od zraka in jugoslovenske besede, s trebuhom za kruhom v Ameriko, Afriko in kjerkoli bodo pač mogli ali hoteli sprejeti naše ljudi. Skratka, pot slovenskega ljudstva v Jugoslaviji drvi neizbežno v popoln pavperizem in propadanje.

Tjakač torej gre in taka je naša pot. Čisto mirno se lahko reče in tudi g. dr. Windischer nam bo pritrdil, da se od časa našega „ujedinenja“ ta pot čedalje bolj nagiba navzdol in da kmalu ne bomo imeli več moči, da zavremo voz našega gospodarstva, če tega ne storimo takoj. Zakaj brezprimerna naivnost je, če misli dr. Windischer, da se da taka stvar izravnati z intervencijami poslancev, z antišambrianjem in podobnimi sredstvi kabinetne politike. Ne rečem, morda se bo posrečilo taki akciji, da Srbi svoj načrt za nekaj časa odlože. A pojavil se bo čez nekaj časa zopet tako gotovo, kakor vedno znova poganja plevel, ki mu nisi izruval korenine. Kajti tudi to zlo tiči v korenini in ta korenina je srbska zagrizenost in globoko sovraštvo do vsega, kar ni srbsko. Sedanja gospodarska politika je torej samo nujna posledica in nujen zaključek iz te zagrizenosti in iz tega sovraštva, ki sta zopet njen vzrok in pogoj obenem.

Mi, ki poznamo hudobne naklepe „braće“ in ki tudi vemo, da se korenine srbske zagrizenosti ne da izruvati, vemo, kaj naj storimo in naš recept je kratek in preprost: Proč od Belgrada, proč od jugoslovenstva in naprej v demokratično, federativno jugoslovanstvo!

Dvomimo sicer, da smo prepričani s temi besedami „Slovenski Narod“, njegove članke in njegove naročnike. Zakaj prej ko slej bodo prepričane te jugoslovenske kapacitete, da bo s primernimi „upiti“ na razne ministre vse opravljeno. Prepričani bodo kljub temu, da prinaša „Slovenski Narod“ sam najmanj enkrat vsak teden kako balkansko nezaljubljenost in čeprav dobro vedo, da se doslej radi „Narodovih“ člankov

Belgrad niti enkrat še ni zganil, kaj še, da bi kaj preklical. In pri tem jugoslovenskem prepričanju bodo ostali, pa magari da pride že v prihodnji proračunski debati zakonski člen, ki sploh prepoveduje Slovincem industrijo in obrt in ki obenem razlašča slovenskega kmeta v korist srbskega „junaku“. In pisali bodo in brali članke na naslov „kompetentnih“ krogov, članke polne ponižnosti in prave slovenske udanosti — dokler pač ne bo ali Slovence ali pa Jugoslovence vzel vrag!

Za časa svojega gospostva v Avstriji so nam prizadejali Nemci marsikatero zlo. Ali tako daleč se vendar niso nikoli spozabili, da bi hoteli vezati razvoj naše industrije na ministrska dovoljenja ali da bi zahtevali njeno preselitev v tujino. In vendar so tudi v Avstriji ležale slovenske zemlje ob meji. Ne — to je prihranila usoda zgodovine za „brate“. Menda zato, da jih prav spoznamo!

Logičen in nujen pa je tudi zaključek: Če bodo delali Srbi tudi poslej z vsemi močmi in sredstvi, da nas uničijo, bomo morali delati prav tako mi z vsemi sredstvi, da se tega uničenja ubranimo. In sicer da se ga ubranimo z vsemi sredstvi, ki so nam na razpolago, pa naj jih dobimo kjerkoli. Vsak srbski poraz bo naša zmagaja! Previdni smo in hočemo sprave — odtod danes še pogojnik. Toda iz pogojnika bo nastala pozitivna trditev in zahtevek, če ne dobimo, kar nam gre.

IZDAJA LJUBLJANSKA ORGANIZACIJA SLOV. AVTONOMISTOV.
Odgovorni urednik Jože Petrič.
Tiskarna J. BLASNIKA NASL. v Ljubljani.

Izšla je Blasnikova Velika pratika

za prestopno leto 1924, ki ima 366 dni. „Velika Pratika“ je najstarejši slovenski družinski koledar, ki je bil najbolj vpoštevanih že od naših pradedov. Tudi letošnja obširna izdaja se odlikuje po bogati vsebini zato pride prav vsaki slovenski rodbini. Dobi se v vseh trgovinah po Sloveniji, in stane Din. 5.—, kjer bi je ne bilo dobiti, naj se naroči po dopisnici pri J. Blasniku naslednjih tiskarnah in litogr. zavod, Ljubljana, Breg 12.

Popolnoma varno naložite svoj denar pri

Vzajemni posojilnici v Ljubljani r. z. z o. z.

ki se je preselila iz hiše uršulinskega samostana poleg nunske cerkve v lastno novo palačo na Miklošičevi cesti poleg hotela „Union“.

Hranilne vloge se obrestujejo po

6%

brez odbitka rentnega in invalidskega davka, v tekočem računu

5 1/2%

vezane za dobo pol leta

6 1/2%

in više po dogovoru.

Varnost za hranilne vloge je zelo dobra, ker poseduje Vzajemna posojilnica večino delnic stavbne delniške družbe hotela „Union“ v Ljubljani. Vrhutega je njena last nova palača ob Miklošičevi cesti, več mestnih hiš, stavbišč in zemljišč v tu in inozemstvu. Denar se lahko naloži po poštinih položnicah.

Mojim cenjenim odjemalcem je gotovo še v dobrem spominu

„Plemenita kosa“

katero so letošnjo sezijo dobili od mene. Uljudno naznanjam, da bom tudi prihodnjo sezijo oddajal Plemenite kose v komisijo ter prosim svoje cenjene odjemalce in druge zainteresirane, da mi takoj naznanijo približno množino in dolžino, koliko bodo potrebovali, da bom zamogel točno z vsako množino postreči. Za kvaliteto kos se prevzame polna garancija in se vsaka kosa, ki bi ne odgovarjala zahtevam kmetovalca, zamenja za dobro. Priporočam se za obilni odjem.

Mihael Omahen
glavni zastop. za Slovenijo.
Višnja Gora.

Oblast. avt. civ. inž.

A. ŠTEBI

tehnična pisarna, Ljubljana, Dunajska cesta 1a (v palači Ljublanske Kreditne banke). Projektira električne centrale, posvetuje občine in privatnike ter daje strokovna mnenja.

Nova knjiga!

V Blasnikovi tiskarni je izšla knjiga:

Dr. Dragotin Lončar Politika in zgodovina,

ki obsega na 150 straneh pet oddelkov: A. Življenjepisi (Masaryk, Krek, Mahnič, Svetec, Susteršič in Tavčar), B. Za Jugoslavijo, C. O ustavi v Jugoslaviji, D. O socializmu in komunizmu, E. O slovenski politiki (Zakaj smo izgubili Koroško in Primorsko). Slovenci kupujte in čitajte! Cena Din 30.—. Po pošti Din 30/60.

Knjigarne in prodajalci popust.

Vse pisalne, risalne in šol. potrebščine

dobite najceneje v papirni trgovini

Miroslav Bivic, Ljubljana
Sv. Petra cesta št. 29.

Lastna knjigovoznica. — Velika zaloga šolskih zvezkov, map in blokov.

Teodor Korn, Ljubljana

Poljanska cesta št. 8

se priporoča cenj. občinstvu za izvrševanje vseh

kleparskih in vodovodnih instalacijskih del kakor tudi za pokrivanje streh.

Vsa stavbinska in kleparska dela v priznani solidni izvršitvi. Proračun brezplačno in poštne prosto. Popravila točno in po najnižji dnevni ceni. Ambalaža in pločvine.

SVETLIN KREMA

prvovrstna prima vazelin za usnje v lesenih in pločevinastih škatljah in parketno voščilo, najboljše izdelki, priporoča tvrdka

J. Kordiš,

Ljubljana, Vegova ulica št. 2.

Export „Jugoeksim“ Import
trgovska družba

Vekoslav Pelc in drugovi v Ljubljani,
Vegova ulica št. 8.

Trgovina s špecerijskim, kolonijalnim, materialnim blagom, deželnimi in poljskimi pridelki ter izdelki, mlevskimi izdelki, lesom in lesnimi izdelki ter manufakturo na debelo.

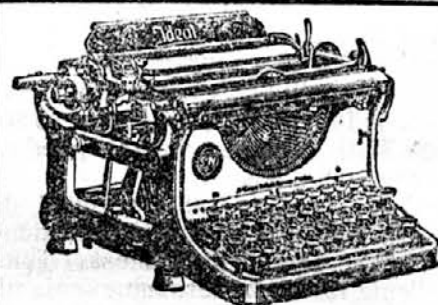

Antikvarijat, knjigarna

HINKO SEVAR

Ljubljana, Stari trg 34

kupuje in prodaja različne knjige v vseh jezikih po ugodnih cenah.

THE REX CO

LJUBLJANA, GRADIŠČE 10.

Telefon št. 268.

Najboljši pisalni, razmnoževalni in kopirni stroji.
VSE PISARNIŠKE POTREBŠČINE.

Prometni zavod za premog

d. d. v Ljubljani

prodaja

iz slovenskih premogovnikov

vseh kakovosti v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov za domačo uporabo, kakor tudi za industrijska podjetja in razpečava na debelo

inozemski premog in koks vsake vrste in vsakega izvora

ter priporoča posebno

la čehoslovaški in angleški koks za livarne in domačo uporabo, kovaški premog, črni premog in brikete.

Naslov:

PROMETNI ZAVOD ZA PREM OG
d. d. v LJUBLJANI, Miklošičeva c. št. 15./II.